

SPOMENICA

**DOBROVOLJNOG VATROGASNOG DRUŠTVA
U OSIJEKU GORNJEM GRADU**

**PRIGODOM PROSLAVE SVOJE
55-GODIŠNJICE
(1872.-1928.)**

1928.

GRAĐANSKA TISKARA U OSIJEKU.

SPOMENICA

DOBROVOLJNOG VATROGASNOG DRUŠTVA
U OSIJEKU GORNJEM GRADU

PRIGODOM PROSLAVE SVOJE
55-GODIŠNJICE

(1872.-1928.)

1928.

GRAĐANSKA TISKARA U OSIJEKU.

SPOMENICA

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIZNICA

OSIJEK

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIZNICA

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIZNICA
OSIJEK

871345740

48. 792²⁸
694

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIZNICA

Predgovor.

Dobrovoljno vatrogasno Društvo u Osijeku gornjem gradu, slaviti će na dan 8. i 9. septembra 1928. godine pod pokroviteljstvom Njegovog Veličanstva Kralja

ALEKSANDRA I.

55. godišnjicu svojega opstanka i posvetu nove društvene zastave, kojoj će kumovati Njezino Veličanstvo Kraljica

MARIJA

a posvetu zastave obaviti će presvijetli gospodin biskup đakovački

DR. ANTE AKŠAMOVIĆ.

Kako će se ovom zgodom sakupiti na proslavi veliki broj drugova iz svih krajeva naše mile domovine, to je odlučilo zapovjedništvo vijeće društva, da tom zgodom izdade kratak historijat društva kao spomenicu na tu proslavu, dajući time ujedno drugovima kratak opis jednoga bratskoga i sloznoga rada uz prikaz uspjeha, do kojih može da dovede ovakav društveni rad, koji je bio isključivo posvećen pomoći bližnjege.

Opširan historijat društva izdati će se kasnije.

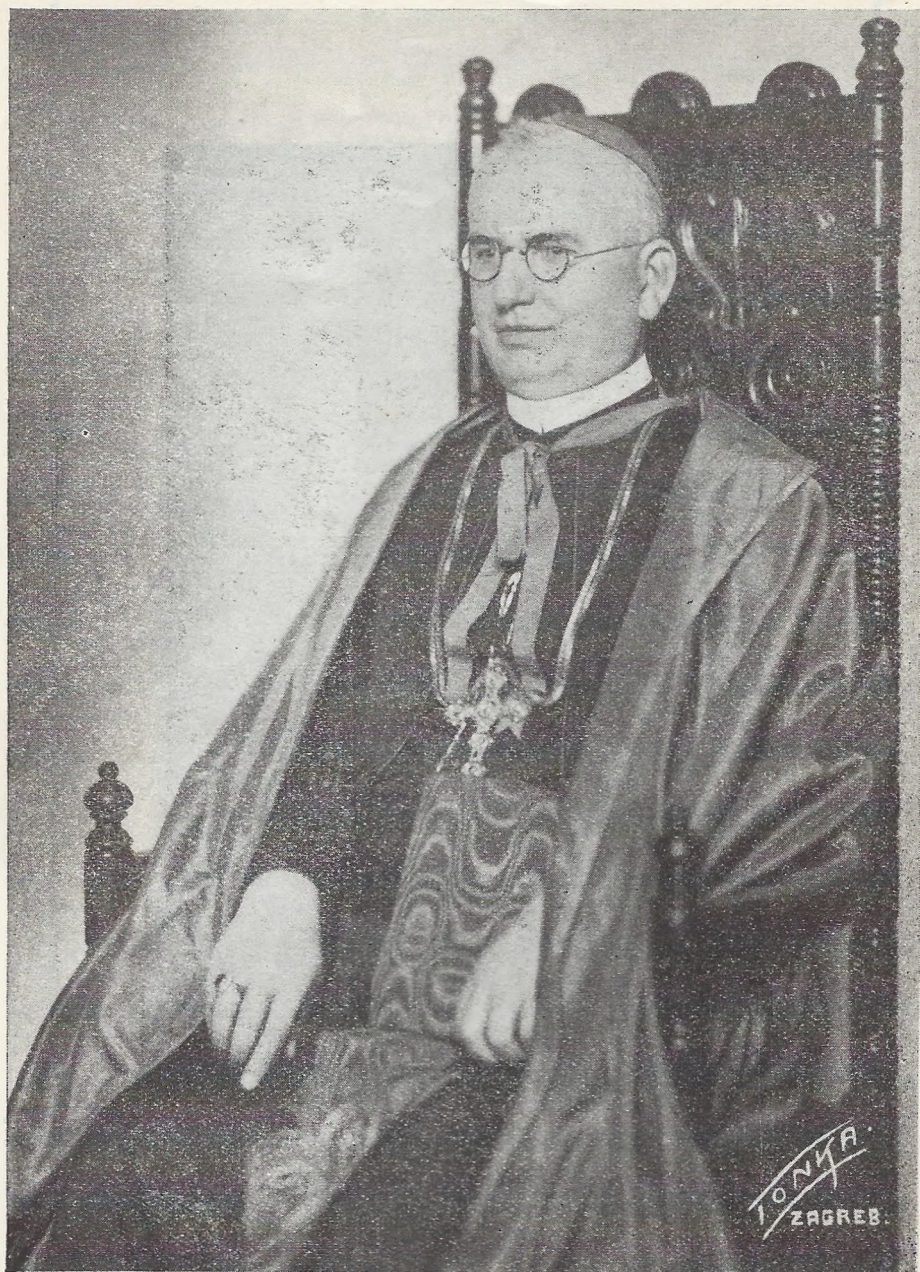
Zapovjedničko vijeće.

POKROVITELJ DRUŠTVA :
NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ ALEKSANDAR I.

KUMA DRUŠTVENE ZASTAVE:
NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA MARIJA

BISKUP DR. ANTE AKŠAMOVIĆ
POSVJETITELJ NOVE DRUŠTVENE ZASTAVE.

I. DIO.

Osnutak i razvoj društva.

Dobrovoljno vatrogasno društvo Osijek gornji grad, osnovano je godine 1872. na dan Sv. Ane prigodom jednoga sastanka g. Pepike Uhla, veletrgovca drvima, sa svojim prijateljima M. C. Mayersfeldom, Ruspinijem, Jakobom Goldsteinom i Matijom Hübertom u gestionici Wonasek, danas Franjo Fabijanović, u Dugoj ulici (danas Strossmayerovoj ulici).

U ono doba bio je Osijek sijelo eksporta slavonske hrastovine u cijeli svijet; kao takav slovio je kao metropola blagostanja na jugu tadanje Austro-Ugarske monarhije.

Izraz ovoga blagostanja bilo je osnivanje cijeloga niza društava kao i humanitarnih institucija, koje još i danas postoje, a najmarkantnija institucija u tom krugu jeste i Osječko Gornjogradsko Vatrogasno Društvo.

Zadnja četvrt 19. stoljeća bila je epoha rada, štednje, mira i sveopćeg napretka u privrednom i kulturnom životu srednje Evrope. Bila je tada sveopća težnja državnih vlasti kao i njenih podanika, da uz što veće sređivanje životnih prilika dotjeraju blagostanje na vrhunac. Iz toga je slijedilo logično, da se je isticalo poštivanje tuđe imovine jednako kao svoje i da se je nastojalo spriječavati svaku štetu, nastalu zlobnom rukom ili elementarnim nepogodama.

Kod tih nastojanja morala se dakako dati najveću važnost zaštiti od požara i vatrogasna su društva u tom razdoblju osnivana jedno za drugim.

Naše je društvo, zahvaljujući svojoj eksponiranoj točki u slavonskoj metropoli sa brzim i velikim koracima zakročilo u svom napretku i usavršavanju.

Nakon što su spomenuti osnivači našega društva izvršili sve potrebne formalnosti došlo je do definitivnog uređenja društva, kao i prvog društvenog spremišta u Hübertovoj kući.

JOSIP UHL
OSNOVATELJ DRUŠTVA

Razumnije se, da je početak bio dosta primitivan, ali je ipak učinjeno sve, a da se u slučaju nužde uzmogne uspješno priteći u pomoć.

Bilo je tada samo jedno društvo za cijeli grad, ali kako je grad Osijek tada bio dosta raštrkan, te podijeljen u poglavito dva, međusobno dosta udaljena, dijela, to su se, a da se društvena zadaća uzmogne što uspješnije provesti, odijelili društveni članovi iz Osijeka donjeg grada i godine 1875. osnovali svoje društvo sa sjedištem u donjem gradu.

Zapovjednik je bio tada g. Franjo Schmidt ml.

Naše društvo nazivalo se je tada »Freiwilliger Thurn- und Feuerwehr-Verein zu Esseg« (Dobrovoljno gombalačko i vatrogasno društvo u Osijeku), pa kako su koli u pravilima, toli u poslovnom redu društva bili sadržani vanredno strogi propisi glede izvršivanja društvenih dužnosti, to je već iz početka uvedena bila u društvo vanredno stroga disciplina, koja je i omogućila daljnji toli uspješni naš razvitak.

Godine 1875. podignuta je djelomično današnja zgrada spremišta u Pejačevićevoj ulici broj 48, a sjednice društva obdržavale su se u dvorani Kasine.

Poznata je činjenica, da se je koncem 19. vijeka u svim javnim kao i privatnim institucijama tadanje Austro-Ugarske monarhije uređovalo pretežnim dijelom na njemačkom jeziku, pa je tako i naše društvo imalo kao službeni jezik njemački jezik. Ali već godine 1900. dakle prije 28 godina uvedeno je u društvo komandovanje na hrvatskom jeziku.

II. glavna skupština našega društva bila je 30. januara 1876. Ovoj je predsjedao utemeljitelj i prvi zapovjednik g. Josip Uhl u prisutnosti od 58 članova. Perovođa je bio g. Grundmann, a verifikatori zapisnika gg. Josip Petru i Josip Gobetzky.

Dne 14. februara 1876. godine izabran je prvim nadzapovjednikom g. Sedlakovich, koju čast prvi zapovjednik g. Uhl nije htio da primi uslijed velike opterećenosti privatnim poslovima. U odbor odnosno zapovjedničko vijeće su tada izabrana gg. Uhl, Pšik, Mayersfeld, Petru, Gobetzky, Ruspini, Schwartz, Bisser i Hübert, a kao politički komesar fungirao je gradski kapetan g. Modesty.

Gombalačke (gimnastičke) vježbe izvršivale su se u vojnoj gombaoni uz godišnju najamninu od 12 forinti, koja se je svota uplaćivala kod bivše k. u. k. Genie-Direktion u Osijeku.

Prvi društveni komers obdržavao se je 15. marta 1877. u gostionj »Kod bijele lade« u Osijeku.

Glavna skupština, obdržana 18. juna 1877. predala je upravu u ruke nadzapovjednika Sedlakovića, zapovjednika Mayersfelda, vodi penjača Hüberta, vodi čuvara Petru, vodi štrcara Thesa. Društveni inžinir bio je g. Grundmann, odbornici gg. Pšik i Graff; društveni liječnik bio je dr Lobmayer, a tajnik društva g. Klofutar.

Pregledavanjem zapisnika iz te dobe pada naročito u oči strogost discipline. Za najmanju krivnju uslijedile su znatne novčane kazne, a dapače i isključenje iz društva, ali se može i konstatovati, da je baš uslijed toga strogoga reda naše društvo došlo u dobar i brz razvitak.

25. februara 1878. godine primljen je za člana našega društva g. Matija Türk. Isti je prema tomu 25. februara ove godine navršio 50. godinu svojega rada u našem društvu.

Prošao je sve društvene položaje, a danas je u našem društvu začasni zapovjednik, a u samoj organizaciji društva vrši službu blagajnika, te je prema tomu najstariji član našega društva, koji u društvu aktivno djeluje.

Zanimivo je, da je naše društvo baš u toj istoj sjednici, u kojoj je g. Türk izabran za člana društva, naručilo i prve velike ljestve rastegače, kao i ponjave i cjevine za spasavanje.

Prvoga listopada iste godine dovršena je izgradnja naše sadanje društvene zgrade, te je toga dana naše društvo uselilo u sadanje svoje prostorije.

10. marta 1879. godine podignut je naš prvi vatrogasni toranj od drveta. U sjednici, koja je istoga dana obdržana izabran je i prvi adjutant našega društva u osobi g. Šarčevića. Nadzapovjednikom bio je uvijek još neumorni g. Sedlakovich.

Danom 7. maja 1879. obustavljeno je redovito gombanje društvenih članova, a prodane su sve topogledne sprave, kao za dalje nepotrebne.

11. maja iste godine obdržana je jedna izvanredna glavna skupština našega društva, na kojoj je dao ostavku dotadanji zapovjednik g. Mayersfeld uslijed odlaska iz Osijeka, a na njegovo mjesto izabran je zapovjednikom društva g. Matija H ü b e r t.

MATIJA TÜRK
ZAČASNI ZAPOVJEDNIK I AKTIVNI BLAGAJNIK
SLAVI SVOJU 50 GODIŠNJICU

5. jula 1879. zaključena je nabava i posveta naše prve društvene zastave, a na predlog nadzapovjednika g. Sedlakovicha izabrana je tada jednoglasno za kumu zastave gospoda grofica Normann-Ehrenfels. Broj društvenih članova je u to vrijeme tako porasao, da se je ukazala potreba izbora drugoga zapovjednika. U tu svrhu sazvana je izvanredna glavna skupština dana 22. II. 1880., na kojoj je pored nadzapovjednika g. Sedlakovicha izabran za prvoga zapovjednika g. Matija Hübert, a za drugoga zapovjednika g. Josip Petru, dotadanji vođa čuvara, a na njegovo mjesto izabran je za vođu čuvara g. Ferdinand Graff.

1. aprila 1880. posjetio je grad Osijek službeno tadanji poznati hrvatski ban g. grof Ladislav Pejačević, kojom prilikom mu je naše društvo upriličilo veliku bakljadu sa serenadom i defilovanjem cijelokupne momčadi i sa svim društvenim rekvizitama.

5. aprila 1880. naručene su na račun društva kabanice za društvene članove, te se iste još i danas prigodom svečanosti i inih nastupa upotrebljuju.

Istodobno su dobrovoljnim prinosima gg. Selingera, Sedlakovicha, Hüberta i Petrua naručene kratke kabanice za službu t. zv. Napoleon III. Röcke i ove kabanice još i danas služe članovima za službu u nepovoljnom vremenu.

16. V. 1880. odstupio je g. Matija Hübert iz privatnih razloga sa svog zapovjedničkog položaja.

6. januara 1881. održana je redovita glavna skupština u prisutnosti kr. komesara pl. Modestya. Tada je društvo brojalo 84 izvršujuća i 130 podupirajuća člana.

Dalje je teklo poslovanje društva normalno, tek je prva značajnija činjenica bila godine 1887. i o upravo na dan 1. maja, kada je preminuo osnivač našega društva i naš prvi zapovjednik g. Josip Uhl. Šprovod mu je bio 3. maja uz iskazivanje svih počasti, koje mu je društvo moglo dati.

12. novembra 1888. umro je u Beču najbolji dotada podupiratelj našega društva g. Lorenz Jäger. Dne 17. novembra iste godine održana je zbog toga na društvenom spremištu komemoracija pred svim članovima u paradnoj uniformi.

Na ispražnjeno mjesto zapovjednika izabran je 6. januara 1890. dotadanji vođa penjača g. Antun Pšik, a za vođu penjača izabran je g. Stjepan Piller.

Prigodom XVIII. redovne glavne skupštine dne 6. januara 1892. zahvalio se je prvi društveni adputant Stj. Šarčević na časti, a na njegovo mjesto je izbran Dragutin Nuber.

Koncem god. 1891. prešao je zaslužni nadzapovjednik Sedlakovich u počasni odjel, a u glavnoj skupštini 6. januara 1892. izabran je za nadzapovjednika jednoglasno g. Josip Petru.

Dne 16. juna 1891. bio je zvanični oproštaj aktivnih vatrogasaca od svog bivšg nadzapovjednika Sedlakovicha i tom zgodom mu je predan spomen album sa potpisima svih aktivnih vatrogasaca.

Prigodom glavne skupštine 12. ožujka 1893. osnovan je fond za bolesne i nastradale vatrogasce, koji fond povećan i danas još postoji.

Godine 1893. 26. juna stigla je gr. pogl. odluka broj 6012-IV. kao prva koncesija našeg već tada postojećeg vodovoda.

Prigodom glavne skupštine 3. maja 1894. ustanovio je zapisnički tadašnji zamjenik tajnik Laubner, da je društvo prigodom svog 20-godišnjeg opstanka proslavio ti prvu gradnju vodovoda. Te godine morao se je do tada stojeći vatrogasni toranj porušiti i podići zidani, u kojem je smješten vodovodni rezervoar.

Koncem 1893. bilo je 113 aktivnih članova.

3. maja 1893. izabran je mjesto odlazećeg tajnika prof. Millera dotadašnji njegov zamjenik Karl Laubner tajnikom.

24. redovita glavna skupština bila je 13. marta 1898., a kao politički komesar fungirao je gradski perovoda Dr. Hrabal.

14. augusta 1894. bio je jedan od najvećih požara u starom Osijeku. U 6 sati u jutro je gorila fabrika stakla i mlin u susjedstvu. Tom zgodom su vatrogasci imali mnogo napornog rada.

24. jula 1895. gorila je gostiona »Zlatni bunar«. U 1 sat noći vatrogasci su požar ugasili pod zapovjedništvom Pšika.

10. oktobra 1895. u 4 sata po podne bila je izbila vatra u dvorcu Retfala i tamo je zapovjednik Pšik svojim vatrogascima vatru obuzdao.

22. februara 1896. u 1/4 sata po podne gorio je magazin na gornjogradskom kolodvoru i tu je požar ugašen.

26. redovita glavna skupština održala se je 30. aprila 1899., a politički komesar je bio policajni nadzornik Vučković.

Istoga dana je zaključeno da se imade naručiti prva (danas manja 8 HP) parna štrcaljka, i velike ljestve rastegače. Već prije toga je zapovjednik Pšik bio u Beču i Pešti, da pregovara zbog kupnje, na što je narudžba i dobava uslijedila.

Koncem godine 1899. zahvalio se je nadzapovjednik Petru, a u glavnoj skupštini dne 6. maja 1900. izabran je dotadanji blagajnik Emerich Graff nadzapovjednikom.

Dne 3. aprila 1901. zahvalio se je zapovjednik Pšik i prešao je u počasni odjel. Na njegovo je mjesto izabran zapovjednikom Stjepan Piller.

28. juna 1900. upriličena je veličanstvena bakljada svih osječkih vatrogasnih društava njegovoj cesarskoj i kraljevskoj visosti nadvojvodi Josipu, pobjedniku kod Novarre, koji je bio generalni nadzornik cjelokupnog ugarsko-hrvatskog vatrogastva, a taj dan on je u Osijeku boravio u vatrogasnoj odori.

29. jula 1902. bio je veliki požar u mlinu Kellner & Co u Donjem gradu, pri kojem su udruženi vatrogasci Osijek gornji, doljnji i novi grad sudjelovali na zajedničkoj gasilačkoj akciji.

Drugi veliki požar je bio 22. juna 1903. a gorila je tvornica pokućstva Povišil i Kaiser. Tu su vatru sa velikom požrtvovnošću ugasili gornjogradske vatrogasci.

1906. nabavljena je druga parnjača.

17. XI. 1906. usvojena je institucija počasnog odjela oficijalno kao IV. odjel društva.

Glavna skupština 1907. održana je 16. juna pri kojoj je prisustvovao i gradski kapetan Antunović.

God. 1908. pri glavnoj skupštini dne 12. aprila zahvalio se je tadani nadzapovjednik Emerich Graff. Njega je naslijedio sa jednoglasnim izborom Carl Laubner tadani tajnik, a tajnikom je postao Goedicke.

Dne 3. marta 1910. umro je začasni zapovjednik Josip Petru i sahranjen uz sve propisane počasti.

Iste godine umro je i nadzapovjednik u počasnom odjelu Franjo Sedlakovich.

9. novembra 1911. bio je najveći požar u gornjem gradu. Gorio je »Union« mlin nekoliko dana. Udruženi vatrogasci svoju dijelova grada i Belišća pod zapovjedništvom odjelnog zapovjednika Dragutina Erben i pioniri lokalizirali su vatru.

11. januara 1912. umro je začasni nadzapovjednik Emerich Graff.

DRAGUTIN ERBEN
SADAŠNJI NADZAPOVJEDNIK

14. marta 1912. izgorjeo je mlin »Karolina«, vlasništvo zapovjednika Pillera. Pri gašenju je izim donjogradskog sudjelovalo i gornjogradsko vatrogasno društvo.

7. maja 1912. bio je veliki požar u kući Springer i Petru u Županijskoj ulici, koji je iziskivao mnogo napora, od strane naše momčadi.

Za vrijeme ratnih godina 1914. do 1918. mirovao je rad našega društva dostatno uslijed toga, što je najveći broj naših članova bio u vojsci. Odvijali su se samo redoviti poslovi.

Naročitih događaja nije bilo.

Da je naše društvo kroz to vrijeme na ratnom polju izgubilo dobar broj svojih najboljih članova, to su sa sobom donijeli prilike i naše društvo će istima sačuvati vazda najsvetiju uspomenu.

2. srpnja 1919. umro je nadzapovjednik Laubner.

30. listopada 1923. bilo je društvo u slijedećoj upravnoj konstituciji:

Nadzapovjednik: Piller Stjepan.

Zapovjednik: Erben Dragutin.

Pobočnik: Politzer Josip.

Tajnik: Klem Nikola.

Blagajnik: Türk Matija.

Mjernik: Domes Ivan.

Časnik zastave: Černuta Vilim.

Barjaktar: Neumann Matija.

Liječnik: Dr. Kovač Iso.

Meštar hydranata: Zsuffa Franjo.

Vođa glazbe: Petrović Pajo; zamjenik: Jäger Dragutin.

Kapelnik: Streibl Josip.

Vođa penjača: Illik Dragutin; zamjenik: Lorenc Albert.

Vođa štrcara: Neumann Antun; zamjenik: Post Dragutin.

Vođa čuvara: Metzinger Josip; zamjenik: Zlatkić Andrija.

Stožerni trubač: Kolarić Stjepan.

Spremištar: Neuman Miroslav.

Majstori štrcaljki: Klarić Josip, Pentz Martin, Kozary Stjepan, Gross Vladoje.

Rojnici: Himmelreich Petar, Badjun Božo, Blagović Josip, Feth Emil, Igl Ivan, Zipfler Stjepan.

ALBERT LORENC
I. ZAPOVJEDNIK

U to vrijeme počinje oveće izgrađivanje vodovodne mreže pod agilnim nadzapovjednikom Pillerom.

U toj eri sprovedena je i promjena društvenih pravila, koja su se prilagodila današnjem duhu vremena. Ovo razdoblje našeg društvenog opstanka bogato je raznim društvenim reformama bilo u pogledu vodovoda, bilo u tehničkoj izobrazbi članova, a isto tako u administraciji.

Dne 24. septembra 1923. sudjelovalo je naše društvo korporativno sa zastavom i glazbom pri otkriću spomenika blago-počivajućem Kralju Petru I. Velikom Oslobodiocu.

Dne 28. oktobra 1925. umro je naš toli vrijedni i naročito zaslužni nadzapovjednik Stjepan Piller. Pogreb mu je bio 29. oktobra uz izvanredno odavanje velike počasti koli naših članova, toli svih osječkih bratskih društava i okolice.

Iza smrti pok. Pillera vodio je sve agende nadzapovjednika dotadanji zapovjednik, a današnji nadzapovjednik Dragutin Erben.

Dne 12. februara 1926. ustupio je u naše društvo Dr. August Petrović kao društveni pravni savjetnik.

Dne 28. februara 1926. prigodom održavanja 55. glavne skupštine izabran je »per aklamationen« g. Dragutin Erben nadzapovjednikom, a g. Albert Lorenc I. zapovjednikom, a gosp. Andrija Zlatkić II. zapovjednikom.

Dne 26. ožujka 1927. upriličena je veličanstvena bakljada svima trima novo izabranim nad- i zapovjednicima, a nakon toga je bila velika veselica sa glazbom na spremištu.

God. 1926. uspjelo je nadzapovjedniku g. Erbenu isposlovati efektuiranje oveće gradske subvencije za vodovod, pak je vodovod u razmjernom brzom roku dobio veliko proširenje.

Sama subvencija nije bila dostatna za izgradnju vodovoda, ali je podstrekavala naše društvo na veliku izgradnju vodovoda, što je svakako hvale vrijedno. Tako se društvena kronika počam od 1926. u bitnosti ispunjava sa raznim poslovima oko vodovoda.

Da završimo historijat našeg društva do današnjeg dana to iznašamo konačni status naših aktivnih članova.

Nadzapovjednik: Erben Dragutin.

I. zapovjednik: Lorenc Albert.

II. zapovjednik: Zlatkić Andrija.

ANDRIJA ZLATKIĆ
II. ZAPOVJEDNIK

Tajnici: Klem Nikola, Hendrich Josip, Marković Stjepan.
Društveni pravnik: Dr. Petrović August.
Društveni liječnik: Dr. Kovač Iso.
Tehnički savjetnici: Ing. Čutuković, Ing. Franjetić, Sabljica Mihajlo, Ing. Schmidt Antun.

Društveni knjigovođa: Gothe Josip.

Blagajnik: Türk Matija.

Meštar hydranata: Pentz Martin.

Orудар: Neumann Miroslav; zamjenik: Wein Stjepan.

Zastavnik: Slavek Ferdo.

Vođa glazbe: Jäger Dragutin.

Stožerni trubač: Kolarić Stjepan.

Penjački odjel: vođa: Feth Emil.

Rojnici: Frank Antun, Gross Vladoje, Vedral Dragutin, Steiner Ivan.

Penjači: Balašković Antun, Igl Emil, Vojta Antun, Mass Stanko, Kudumija Franjo, Krebs Pavao, Lorenc Ferdo, Schunk Stjepan, Lichtental Josip.

Štrcarski odjel: vođa: Post Dragutin; zamjenik Gjerdak Josip.

Rojnici: Ristić Savo, Frank Josip.

Štrcari: Bachmann Emil, Bataszeky Josip, Kortnacker Ivan, Csendeš Julio, Schrempf Gustav, Nagy Franjo, Hasenauer Stjepan, Užarević Dragutin, Angster Stjepan, Kozary Marko.

1. meštar štrcaljki: Klarić Josip.

2. meštar štrcaljki: Kozary Stjepan.

Čuvarski odjel: vođa: Zipfler Stjepan; zamjenik: Bunjevac Matija.

Rojnici: Pavošević Franjo, Nemeček Gustav, Širo Josip.

Čuvari: Konrad Josip, Bingold Ljudevit, Fabijanović Joza, Manz Stjepan, Stiegler Viktor, Reichnach Josip, Goldstein Aleksa, Gross Franjo, Fellner Antun, Horvath Pavao, Marjanac Adolf, Krajčević Dragutin, Wittman Karlo, Županić Josip, Schilly Pavao, Dunić Viktor, Flamm Franjo, Cindrić Ivan Kerže Josip, Strausz Vjekoslav, Bayer Ivan.

Bolničari: rojnik: Stein Franjo, Ihn Martin, Pulver Ivan.

II. DIO.

Vodovod.

Grad Osijek je poznat kao jedan vanredno raštrkan grad, koji po širini, a pogotovo po duljini zaprema više kilometara. Grad se svojedobno nije izgrađivao po jednom zasebnom regulacionom planu, nego se je gradilo na više mjesta, tako da su pojedine grupe kuća bilo katkada znatno udaljene od drugih.

Pogotovo prve osječke industrije podizale su se tada još »izvan grada« pa je trebalo dugo hoda preko polja i livada, dok se je stiglo do pojedinog poduzeća.

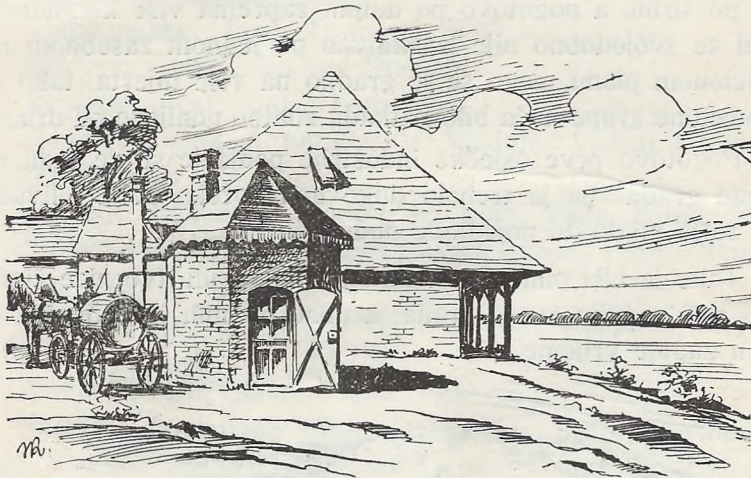
Tako je bila plinara, pa Union mlin i onda tvornice žigica tako reći sasvim izvan grada, a ulice do njih izgrađivane su tek u zadnje vrijeme.

U slučaju požara bilo je prema tomu naše društvo primorano uzeti vodu iz bunara gorućeg objekta, što je mnogo puta uslijed samoga požara bilo nemoguće. Osim toga su bunari, ma ih slučajno bilo u okolici više na raspolaganju, bili brzo

iscrpljeni tako, da se je morala voda uzimati iz Drave i onda katkada na kilometre voziti do garišta.

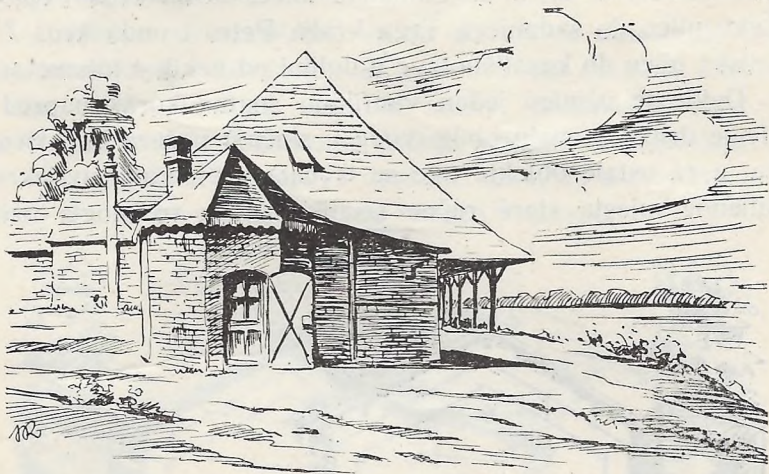
Ovo uzimanje i dovažanje vode iz Drave bilo je po svojoj samoj naravi vrlo dugotrajno i teško, jer je bilo uslijed neuređene obale teško pristati kolima direktno uz obalu, pa onda se morala voda sa kablovima nositi u burad i odvažati, tako, da se je naše društvo u prvim godinama svojega rada u slučaju požara moralo zadovoljiti samo tim, da gorući objekt najvećim dijelom prepusti sudbini i da vatru lokalizira i time barem očuva susjede od štete.

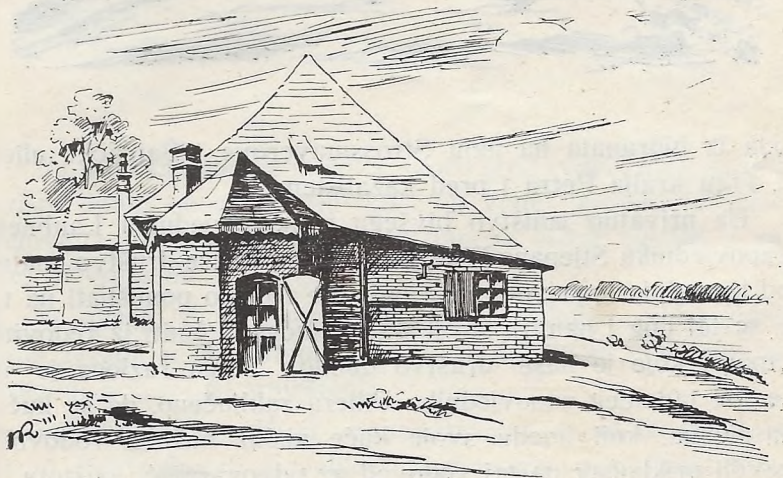
Ova briga za vodu, kao naše jedino obrambeno sredstvo u slučaju požara, dovela je nakon nekoliko godina do toga, da si je naše društvo na obali Drave — od prilike na sadanjem mjestu naše vodovodne sisaljke postavilo malu kućicu sa jednom vodovodnom pumpom u ručnom pogonu. Htjelo se je time polučiti da se u slučaju potrebe voda brže može dobiti iz Drave direktno u burad, kojom se je imala voda voziti na garište, bez vadenja vode iz Drave sa kablovima. Ova naprava je u prvom vremenu zadovoljavala — bilo je to prije nekih 30 godina, kada naš grad nije imao daleko toliki broj kuća i industrijskih, zanatskih i obrtnih poduzeća kao sada.

Premda je za tada u glavnom bilo pomoženo, to je zapovjedničko vijeće našega društva ipak neprekidno vodilo računa o tom, da u slučaju požara ne stoji skrštenih ruku pred gorućim objektom radi eventualnog pomanjkanja vode.

Povećanje naše vodovodne naprave postalo je najaktuelnijim prigodom osnutka osječkog kazališta i povećanja tvornice šibica Drava, te tvernice pokućva Povišil. Opasnost od vatre je tu bila golema, pa je za vremena trebalo naći načina brze i dostatne opskrbe vodom.

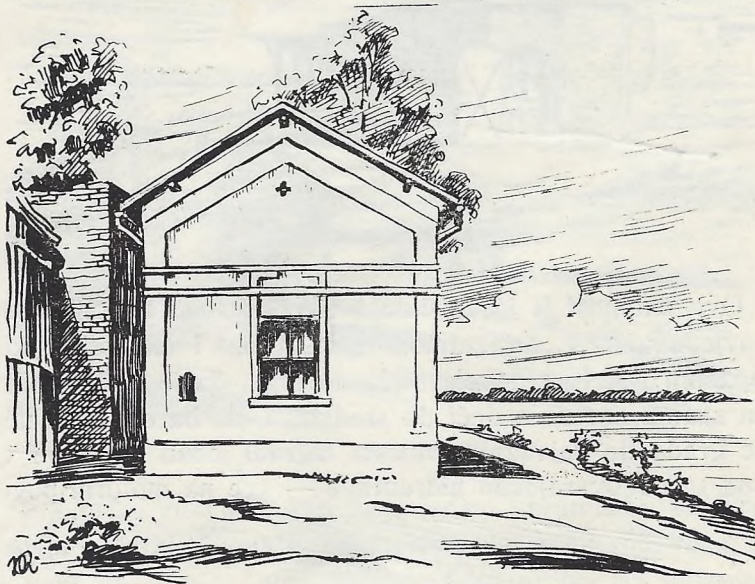

Ova okolnost je još godine 1904. 1905. pod tadanjim nadzapovjednikom g. Dragutinom Laubnerom i zapovjednikom Stjepanom Pillerom dovela onda do toga, da je naše društvo svim silama nastojalo doći do sredstava, da barem kroz neke ulice grada do najvažnijih mjesta izgradi jedan normalni vodovod sa odgovarajućim hidrantima — sve na motorni pogon.

Nakon svršenih predranja odstranjena je dotadnja kućica i ručna pumpa, a na mjesto nje sagrađen vodovodni motorni pogon, tako, da je postavljena jedna pumpa na plinski pogon, sagrađena potrebna kuća i izgrađen normalni vodovod kroz Strossmayerovu ulicu do Šamačke ulice, zatim kroz Pejačevićevu ulicu do sadanjega Trga kralja Petra i onda kroz Županijsku ulicu do kazališta, sve u duljini od nekih 4 kilometara.

Dakle je učinjen jedan vanredno znatan korak napred i naše je društvo imalo obilje vode u slučaju požara kod kazališta, a za ostale objekte nije se trebala uzeti voda uvijek sa udaljenog mjesta stare ručne sisaljke, nego se mogla uzeti

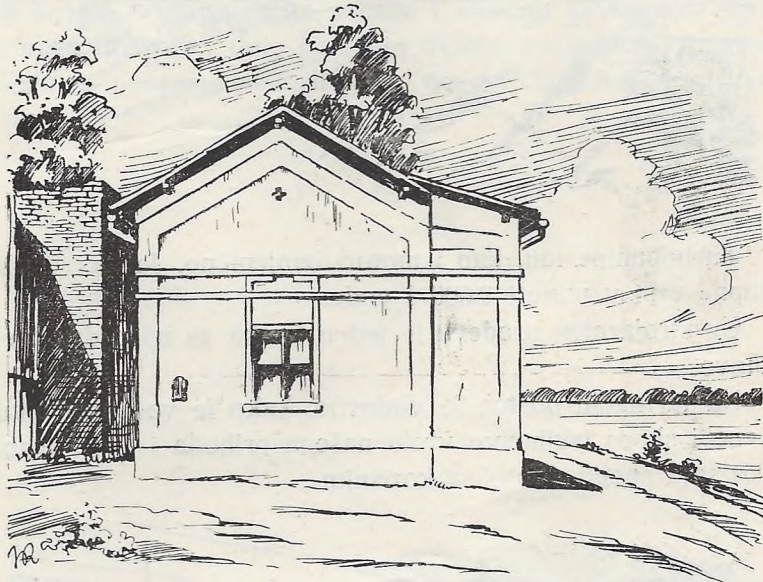

voda iz hidranata na uglu Strossmayerove i Šamačke ulice, na Trgu kralja Petra i pred kazalištem.

Uz privatno jamstvo bivšega nadzapovjednika Laubnera i zapovjednika Stjepana Pillera zadužilo se naše društvo znatno kod izgradnje toga vodovoda pa se je trebalo pomišljati na to, da se taj dug i namiri, što je bilo nemoguće činiti iz redovitih potpora, koje je naše društvo dobilo. Stoga razloga je na predlog tadanjeg zapovjednika Pillera zaključeno, da se kućevlasnicima, koji imaju svoje kuće uzduž našega vodovoda dozvoli priključak na taj vodovod uz odgovarajuću odštetu za primljenu vodu.

Ova akcija imala je za naše društvo upravo nevjerojatan uspjeh, jer uzduž našega vodovoda nije bila niti jedna kuća koja ne bi dala sebi uvesti vodovod u kuću. Na taj način steklo je naše društvo svoj najglavniji, a može se reći i skoro jedini prihod za uzdržavanje.

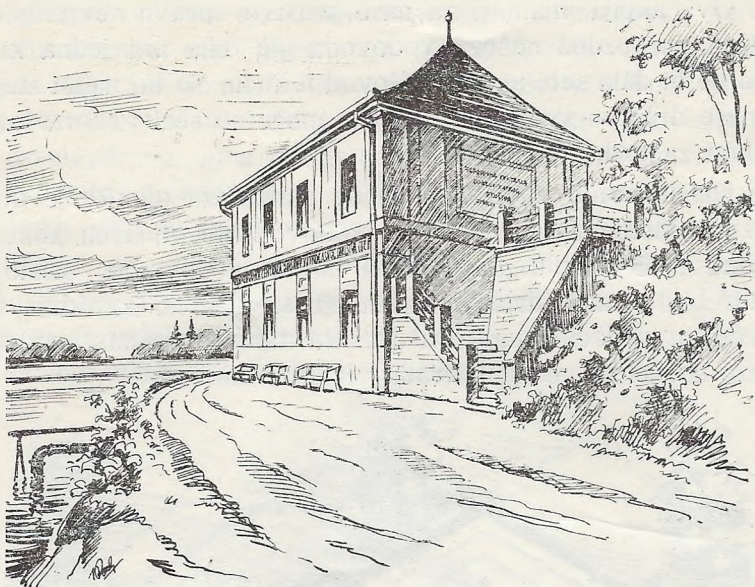
Unišle svote upotrebile su se odmah za namirenje duga oko investicije, tako da je sav vodovod bio otplaćen koncem godine 1913. Od toga vremena unišle vodovodne pristojbe upotrebilo je naše društvo za daljnju sukcesivno izgradnju vodovoda i gasilačkih naprava društva, tako, da danas imademo skoro u cijelom gornjem gradu vlastiti vodovod.

Na taj način nam je moguće skoro pred svako, ma i najveće garište dobiti neograničenu količinu vode izravno iz našeg vodovoda, što nam omogućuje i najveći požar ugušiti u najkraćem vremenu.

Na mjesto stare pumpe postavljena je jedna velika jednokatna zgrada sa dva stana za strojare, i jednom velikom strojarnicom u kojoj su smješteni:

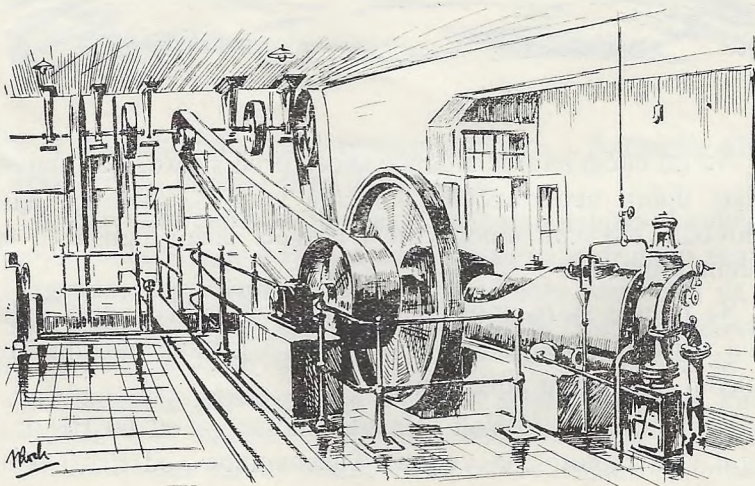
Veliki Langen i Wolf »Sauggasmotor — od 60 HP 1 rezervni elektromotor, 2. velike »Turbopumpe« od Ernst Vogel iz Stockerau.

Turbopumpe idu, kao i motori izmjenično. Jedna »Turbo-pumpa« crpi u minuti 2.600 l vode.

Uz strojarnicu uređena je jedna kupka za naše društvene članove.

Na taj način postao je vodovod, kako je već spomenuto, glavno i skoro isključivo vrelo našega prihoda i uzdržavanja. Tako smo spojili dobro sa korisnim.

Duljina naših vodovodnih cijevi iznaša sada nešto preko 20 kilometara, čime je Osijek gornji grad sa preko 70% zamrežen vodovodnim cijevima, sa preko 50 hidranata i zapora.

Koncem godine 1926. preuzet je i bivši »Diana« vodovod iz privatne ruke u naše vlasništvo, pak je sada naše društvo u stanju, da na temelju jakog pritiska iz naših hidranata i u dotadanjem području toga vodovoda gasi vatru bez svakih štrcaljki.

Najglavnija zasluga za toliko proširenje vodovoda ide skoro isključivo našem nadzapovjedniku g. Dragutinu Erbenu, koji je svu svoju energiju, znanje i stručnu sposobnost stavio u službu društva i time postigao ovakove zamjerne rezultate, kojima se nesamo naše društvo nego i cijeli naš grad dičiti može.

III. DIO.

Vatrogasna sprema.

Društvena vatrojavna sprema.

1. **Društveni telefon**, sa centralom na spremištu i neprekidnom dnevnom i noćnom službom, je pored vodovoda najvažnija uredba našeg društva. Godine 1897. koncesionirao je nas tadanji kr. ug. ministar trgovine i saobraćaja g. Hieronymy sa telefonom na 10 godina. Duljina te mreže iznašala je 7 km.

Godine 1917. je ta koncesija obnovljena, a telefonska se je mreža od godine do godine povećavala. Godine 1927. je ponovno telefonska koncesija obnovljena, a mreža ima novom izgradnjom duljinu od 39 kilometara žica na 12 linija sa 85 aparata i signalnih zvona u svim djelovima Gornjega grada, kod društvenih članova; većih poduzeća i kod policijskih ispostava.

Dvojimo, da li igdje u našoj državi jedno vatrogasno društvo raspolaže uopće sa vlastitim, a u tolikom obujmu na vlastitim telefonom.

2. **Sirena** za požarni alarm na vatrogasnom tornju sa električnim pogonom.

3. »**Oksigen**« **trompeta** na tornju služi kao rezervni alarmni aparat.

4. **Požarno alarmna sprema** dotjerana je na svoj vrhunac. Jedan par konja je u permanentnoj spremi od rane zore do kasno u noći sa kompletnom ormom na konjima. U slučaju velikog požara alarmiramo vlastitim telefonom fijakersko stajalište, koji prema znakovima sa 1—3 i 5 pari konja u roku od dvije minute prežu gasilački tren. Dotle je jedan dio obližnje vatrogasne momčadi dojurio na spremište i 10 minuta nakon alarma, već je pretežni broj vatrogasaca i sprava na garištu.

Gasilačkih sprava imade naše društvo slijedeće:

Naše društvo raspolaže sa gasilačkim spravama, gasilačkim trenom i rekvizitama:

- 1 penjački ujedno vodovodni toranj;
- 2 parnjače (Dampfspritze) od 10 HP i 8 HP;
- 2 momentsprica, 1 hydratsprica;
- 1 kola sa rekvizitama sa zatvorenom i otvorenom izbavnicom, uskočnicom, 2 dimobrana i t. d.;
- 4 kola za transport vode;
- 3 željezna kola za polijevanje ceste;
- 1 kola za momčad;
- 1 velike ljestve rastegače 24 m visine;
- 1 manje ljestve rastegače 15 m visine;
- 1 kola za ugalj;
- 1.632.30 m normalnih cjevina;
- 132 kacige, 128 sjekirica štaketa i ino;
- 44 penjačkih pojasa sa karabinerima, izbavni čavao, nosilice za cijevi, torbica sa spužvom i sjekire, 9 komada užeta za spasavanje;

80 komada radnih bluza, 72 kom. cvilch hlača;

68 komada paradnih kabanica, 20 kom. francuskih kaputa (Waffenröcke), 10 kom. gumenih kabanica za penjača;

24 paradne bluze za glazbenike, 18 hlača, 3 helikona, 2 mala bubnja, 1 veliki bubanj i 1 par Tschinella.

Izim zastave, epoletta, trubalja, značaka, sitnih rekvizita, posjeduje društvo raznih ukrasnih predmeta kao slika, fotografskih albuma, kompletni potrebni namještaj za pisarnu i vijećnicu, kao i jedaći pribor sa stolnim rubljem za nekoliko tuceta gostiju.

Društvo imade i vlastitu bravarsku kovačnicu za manje opravke na rekvizitama, kolima i vodovodnim armaturama.

IV. DIO.

Personalni status.

To je rekord — jer niti zvanično vatrogastvo u velikim svjetskim gradovima brže ne stizava na garište.

Personalni status našeg društva održava se počam od osnutka pak do danas uvijek u varijaciji oko 70—100. U smislu § 14. naših društvenih pravila od 28. februara 1926., a odobrenih po osječkoj oblasti 17. oktobra 1926. pod oblasnim brojem 59.357-26. sačinjava društvo jedno tijelo, a dijeli se u dva dijela i to u tehnički i administrativni odjel.

Na čelu društva stoji nadzapovjednik.

A. Tehnički odjel. Na čelu stoji I. zapovjednik, i II. zapovjednik kao njegov zamjenik. Tehnički odjel se dijeli na penjački: 1 vođa, 1 zamjenik vođe, 4 rojnika, 9 penjača, ukupno 15; štrearski odjel: 1 vođa, 1 zamjenik, 3 rojnika, 11 štreara, ukupno 16; čuvarski odjel: 1 vođa, 1 zamjenik, 5 rojnika, 24 čuvara, ukupno 31.

Svega ima tehničkih uniformiranih članova 62.

B. Administrativni odjel: nadzapovjednik, tajnik i njegov zamjenik (uniformirani); društveni pravnik, društveni liječnik, društveni mjernik, društveni blagajnik (neuniformirani), društveni knjigovođa; društveni I. revizor i društveni II. revizor (neuniformirani); društveni poslovni tajnik, samo u poslovnoj uniformi.

Izvan A. i B. stoje uniformirani zastavnik vođa glazbe i meštar hydranata, člana 3 meštra štrealjki, 2 oruđara, a u civilu 3 zapovjedničkog vijeća iz redova podupirajućih članova.

Ukupno 73 uniformiranih i 9 u civilu.

V. DIO.

Zaključna riječ.

Kako se iz ovog kratkog historijata našega društva vidi, učinjeno je u ovih 55 godina našega opstanka mnogo, vrlo mnogo za javno dobro i skupljen jedan imetak sa svrhom, da u svakoj nepogodi služi našem bližnjemu.

Humanitarni i kulturni rad našega društva kroz ovih 55 godina pokazuje rezultate, koji jamačno prelaze i svake nade naših osnivača.

Da ovakav naporan rad, pun i prepun briga kod odgovornih faktora nije mogao ostati nezapažen, jasno je, pa je i naše društvo steklo opće javno priznanje, što društvenim funkcijama služi samo na čast i diku.

Naročiti ali ponos i zadovoljstvo napunja nesamo zapovjedničko vijeće našega društva, nego i sve naše društvene članove, što je 55 godišnji ustrajni i požrtvovni rad priznat u cjelosti i po našem premilostivom vladaru, Njegovom Veličanstvu Kralju A l e k s a n d r u I. time što je blagoizvolio preuzeti protektorat nad našim društvom, kao i sa okolnošću, da je naša premilostiva vladarica, Njezino Veličanstvo Kraljica M a r i j a blagoizvoljela primiti kumstvo nad našom društvenom zastavom, koje rijetke i naročite počasti će nas samo bodriti, da još složnijim silama poradimo za dobro, spas i zaštitu naših bližnjih.

U to ime »Pomoz Bog!«

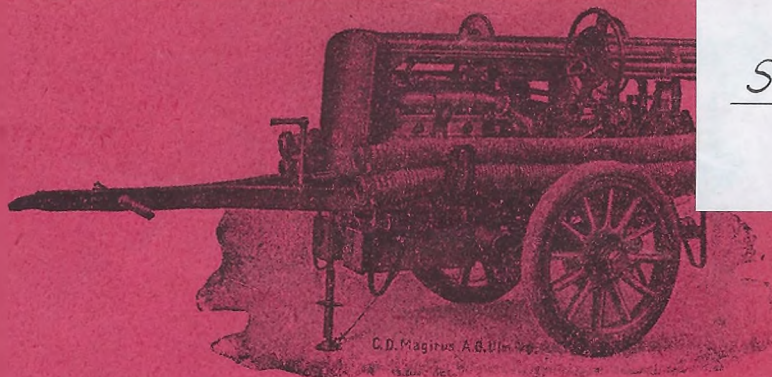
U O s i j e k u, dne 28 juna 1928.

Zapovjedničko vijeće.

614

SPO

Magirus G. M. B. H. Ulm/D.

Zastupnik:

Dragutin Erben, Osijek I.

Desatićina ulica broj 10 - Telefon broj 190

Nabavlja najjeftinije i najbrže: Ljestve,
kukače, štrcaljke dvokolne i četverokolne,
ručne i motorne kao auto ljestve i štrcaljke.

Ima stalno na skladištu svakovrsne vatro-
:: gasne potrepštine. ::

Kacige za momčad i časnike, pojase za
štrcare i penjače, sjekirice za časnike
i momčad, cijevine nosilice i sisalice itd.

Zahtijevajte proračune, šaljemo besplatno.

